

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Yhdyskuntalautakunta, § 40, 13.02.2024

Yhdyskuntalautakunta, § 26, 30.01.2024

§ 40

Puutarhakadun yleissuunnitelma

TRE:470/10.03.02/2024

Yhdyskuntalautakunta, 13.02.2024, § 40

Valmistelija / lisätiedot:

Vandell Ari

Valmistelijan yhteystiedot

Liikenneinsinööri Timo Seimelä, puh 040 758 2104, etunimi.
sukunimi@tampere.fi

Lisätietoja päätöksestä

Hallintosihteeri Jonna Koivumäki, puh. 040 124 1626, etunimi.
sukunimi@tampere.fi

Päätös

Puutarhakadun suunnittelua jatketaan vaihtoehdolla A.

Esittelijä: Nurminen Mikko, Johtaja

Päätösehdotus

Esittelijä uudisti päätösehdotuksensa:

Puutarhakadun suunnittelua jatketaan vaihtoehdolla B.

Kokouskäsitely

Timo Seimelä ja Marika Viinanen olivat paikalla asiantuntijoina ja poistuivat kokouksesta ennen päätöksentekoa.

Jaakko Vuorio teki seuraavan muutosehdotuksen: "Puutarhakadun suunnittelua jatketaan vaihtoehdolla A." Jari Saari, Jenny Vaara, Jouni Sirén, Hanna-Maria Grann ja Tiina Leppänen-Kaarsalo kannattivat Vuorion ehdotusta.

Antti Ivanoff teki seuraavan muutosehdotuksen: "Katualueen muutostöissä säilytetään Puutarhakatu nykyisen kaltaisena liikekatuna ja merkittävänä jalankulun ja pyöräilyn reittinä. Jatketaan puutarhakadun suunnittelua vaihtoehdon 0+ pohjalta, eli nykyinen liikenneratkaistu pienin parannuksin. Kehitetään pyörätietä 2-suuntaisena, hakemalla parannuksia havaittuihin ongelmakohtiin.

Hyödyt/perustelut:

1. Puutarhakatu pyöräteineen kytkeytyy jatkossakin sulavasti ympäröivään katu ympäristöön
2. Puutarhakadun autopaikat on mahdollista säilyttää
3. Yrityksille tärkeä jakeluliikenne on mahdollista myös kadun pohjoispuolelle.
4. Kadunvarren nykyiset puut on mahdollista säilyttää ja ne toimivat

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

---

erotteluna jalankulun ja pyöräliikenteen välillä.

5. Riskiä kattovesien ja kadun hulevesien johtamisesta rakennusten kellareihin ei muodostu

6. Ratkaisu on kustannuksiltaan edullisempi kuin A tai B ja työmaa-aika aiheuttaa vastaavasti myös lyhyemmän katkoksen kadun käyttäjille

7. Emme luo nykyistä suurempia uusia tuntemattomia ongelmia suurella kertamuutoksella."

Petri Rajala kannatti Ivanoffin ehdotusta.

Koska oli tehty kaksi kannatettua muutosehdotusta, joita ei voitu yksimielisesti hyväksyä, asiasta oli äänestettävä.

Puheenjohtaja teki seuraavan äänestysjärjestysesityksen: Ensin äänestetään Vuorion ja Ivanoffin muutosehdotusten välillä. Sen jälkeen asetetaan vastakkain edellisessä äänestyksessä voittanut ehdotus ja esittelijän päätösehdotus. Äänestysjärjestysesitys hyväksyttiin.

Äänestysesitys: Äänestys 1) Vuorion muutosehdotus = JAA, Ivanoffin muutosehdotus = EI

Äänestysesitys hyväksyttiin.

Äänestyksen tulos: Vuorion muutosehdotus hyväksyttiin äänin 9-3, 1 tyhjä.

Äänestysesitys: Äänestys 2) Esittelijän päätösehdotus = JAA, Vuorion muutosehdotus = EI

Äänestysesitys hyväksyttiin.

Äänestyksen tulos: Vuorion muutosehdotus hyväksyttiin äänin 5-8.

Kari Kankaala poistui kokouksesta asian käsittelyn aikana.

Perustelut

Asia jäi pöydälle 30.1.2024.

Tiedoksi

Timo Seimelä, Marika Viinanen, Jukka Lindfors, Pasi Palmu, Jouni Sivenius, Taru Heikkinen, Kimmo Hell, Petri Kantola, Mikko Siiro

Liitteet

1 Liite Yla 30.1.2024 Puutarhakatu yleissuunnitelmaraportti

Yhdyskuntalautakunta, 30.01.2024, § 26

Valmistelijat / lisätiedot:
Vandell Ari

Päätös

Asia jätettiin pöydälle.

Esittelijä: Nurminen Mikko, Johtaja

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Päätösehdotus oli

Puutarhakadun suunnittelua jatketaan vaihtoehdolla B.

Perustelut

Lähtökohdat

Puutarhakadun maanalainen infra vaatii saneerausta. Tampereen keskustan hule- ja vesihuoltoverkosto on rakennettu 1970-luvulla tai aikaisemmin. Vuonna 2022 laadittiin selvitys, jossa määriteltiin keskustan alueelle vesihuoltoverkoston saneerausohjelma ja joka sisälsi myös hulevesiviemärit. Selvityksen mukaan Puutarhakadun vesihuoltolinjojen saneeraustarve on erittäin suuri ja saneeraus on tarpeen toteuttaa lähivuosina. Tampereen Vesi ja Tampereen Energia ovat nyt päättäneet saneerata tai rakentaa uusia maanalaisia linjastoja Puutarhakadulle vuosina 2024–25. Tässä yhteydessä toteutetaan myös virastotalolle uusi kaukokylmälinja. Myös sähkö- ja teleoperaattoreilla on erilaisia tarpeita verkostojensa uudistamiseen ja lisäämiseen. Näitä muutoksia on tarkoitus toteuttaa samaan aikaan, kun Puutarhakatu kaivetaan kokonaan auki. Maanalaisen infran saneerauksen ja uusimisen yhteydessä on tavoitteena mahdollistaa myös mm. kadunvarren kiinteistöjen linjastojen kehittämistarpeet. Puutarhakadun kaivuutyöt on tarkoitus aloittaa syksyllä 2024 heti, kun virastotalon saneeraukseen liittyvät elementtikuljetukset päättyvät. Virastotalon saneeraus valmistuu keväällä 2026.

Suuret maailmanlaajuiset haasteet luontokato ja ilmastomuutos aiheuttavat enenevässä määrin paineita kaupunkisuunnittelulle. Vanhoja toimintamalleja ja rakentamisen tapoja tulee uudistaa, jotta voimme luoda kestävästä ympäristöstä ihmiselle ja luonnolle. Tampereen keskusta ja Puutarhakatu on määritelty parhaillaan päivitettävässä kantakaupungin yleiskaavassa kaupunkivihreän kehittämisalueeksi. Keskusta-alueella esiintyy jo nyt lämpösaarekeilmiöitä ja esimerkiksi Keskustorilla on mitattu neljä astetta korkeampia lämpötiloja kuin Kaupissa. Viherkasvustoa lisäämällä varjostetaan pintoja ja lisätään haihdutusta, mikä vähentää pintojen lämpiämistä.

Ilmastonmuutoksen myötä lisääntyvät sään ääri-ilmiöt lisäävät riskiä muun muassa vesistö- ja kaupunkitulville ja epämiellyttäville hellejaksoille. Keskustan alueella huleveden tulviminen kadun pinnalle on jo nyt melko yleistä. Hulevesien hallinnan parantamisen yhtenä tavoitteena on vähentää merkittävästi tulvatilanteita alueella. Kuninkaankadun ja Satakunnankadun risteys on yksi keskustan pahimmista tulvimisalueista. Vihreää kaupunkiympäristöä tarvitaan lisää kiireellisimmin alueille, jossa on jo nykyisin paljon kovia pintoja ja jotka uhkaavat tiivistyä lisää, kuten keskustan alue. Hulevesien hallintaa voidaan parantaa ohjaamalla alueen hulevesiä uusille viheralueille pintavaluntana sekä putkituksilla suoraan kasvualustaan, jolloin kastelu toimii luonnonmukaisemmin, hulevesien laatu paranee ja putkissa virtaavien hulevesien määrä vähenee.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Puutarhakadun yleissuunnitelman rinnalla on laadittu Kantakaupungin vaiheyleiskaavaan liittyvä viherkatuselvitys, jonka tarkoituksena on selventää yleisellä, koko kaupungin aluetta hyödyntävällä tavalla, mitä viherkadulla tarkoitetaan, mitä hyötyä tällä ratkaisumallilla on ja minkälaisille katuosuuksille se soveltuu sekä minkälaisia toteuttamismalleja viherkaduilla on. Viherkatuselvytystä on hyödynnetty Puutarhakadun yleissuunnitelmassa.

Kaupunkistrategiassa, valmisteilla olevassa Kantakaupungin vaiheyleiskaavassa sekä kaupungin kestäväan kehitykseen liittyvissä eri ohjelmissa korostuu viherympäristön merkitys ilmastonmuutoksen hillitsemisessä ja muutokseen sopeutumisessa. Kaupunkistrategiassa nostetaan tavoite vahvistaa kaupungin viihtyisyyttä ja vetovoimaa laadukkailla ja monipuolisilla viheralueilla ja -verkostoilla. Strategiassa ”hiilineutraaleja tekoja” osa-alue liittyy keskeisesti hulevesien hallintaan painopisteiden ollessa

- ilmatoriskit ja muutokseen sopeutuminen otetaan Tampereella vakavasti
- sovitamme yhteen kasvavan ja kestäväan kaupungin haasteita keskittyen kasvun laatuun, kuten viihtyisään kaupunkiympäristöön
- parannamme määrätietoisesti luonnon monimuotoisuuden tilaa ja hyödynnämme rohkeasti uusia tapoja vehreyden lisäämiseksi kaupunkiympäristössä.

Kantakaupungin vaiheyleiskaavan koko kaava-alueita koskevat teemat ovat ilmastonmuutokseen sopeutuminen ja viherympäristön kehittäminen. Keskusta on yksi neljästä osa-alueesta, joille on esitetty strategista yleiskaavaa tarkempia ratkaisuja.

Puutarhakatu on esitetty keskustan strategisessa osayleiskaavassa pyöräliikenteen seudullisena pääreitteinä. Parhaillaan laadittavan keskustan liikennejärjestelmäsuunnitelman (LJS) mukaan Puutarhakadulle on esitetty sekä kävelyn pääreitti että pyöräliikenteen seudullinen pääreitti. Toiminnallisesti Puutarhakatu on alustavasti luokiteltu hidaskatuna tai pyöräkatuna kehitettäväksi keskustan kävelypainotteiseksi kaduksi.

Puutarhakatu on keskustan vilkkaimpia jalankulun ja pyöräliikenteen katuja. Hämeenpuiston itäpuolella liikennemäärät ovat olleet vuosina 2017–2022 390–410 jalankulkijaa/h, 95–245 pyöräilijää/h ja 203–321 ajoneuvoa/h. Puutarhakadulla on Hämeenpuiston ja Aleksis Kiven kadun välisellä osuudella yhteensä 26 kadunvarsipaikkaa sekä kaksi LE-pysäköintipaikkaa ja 24 moottoripyöräpaikkaa.

Pyöräliikenteen ja jalankulun nykyiset liikennejärjestelyt eivät vastaa esteettömyyden erikoistason reitin ja pyöräliikenteen seudullisen pääreittein laatutasoja ja mitoituksia:

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

- Suojatieratkaisut eivät vastaa esteettömyyden erikoistason ohjeita esim. reunakiviratkaisut ja odotustilat ovat puutteellisia, mikä johtaa pitkiin kadun ylitysmatkoihin.
- Kadulta puuttuvat oleskelu- ja levähdyspaikat.
- Risteyksissä on ongelmia liikenneturvallisuudessa.
- Pyörätien ja jalkakäytävän leveydet eivät vastaa nykyisiä ja eikä ennustettuja liikennemääriä.
- Väistämisvelvollisuudet liittymissä ovat epäloogiset ja turvattomat.
- Liikenneturvallisuusongelmia on erityisesti Hämeenpuiston ja Aleksis Kiven kadun risteyksissä.

Lastaus- ja taksien jättöpaikkojen puute on johtanut kadulla tilanteeseen, jossa huoltoautot ja taksit pysäköivät usein jalkakäytävän ja pyörätien päälle aiheuttaen vaaratilanteita sekä pyöräilijöille että jalankulkijoille.

Nykytilanteessa Puutarhakatu on vaikeasti talvikunnossapidettävissä, koska kadulta puuttuvat tarvittavat lumitilat. Lisäksi suunnittelualueella on hankalasti kunnossapidettäviä osuuksia mm. alle 2,0 metrin levyisiä osuuksia.

Puutarhakadun valaistus on huonokuntoinen ja vanhanaikainen ja se pitää uusia kokonaisuudessaan.

Puutarhakadun kehittämistavoitteet

- Eri toimijoiden yhteishankkeen avulla minimoidaan kadun aukikaivamisen tarve erillisissä hankkeissa saneeraamalla verkostot yhtäaikaaisesti ja toteuttamalla kadun muut parannustoimenpiteet samassa yhteydessä. Samassa yhteydessä mahdollistetaan kiinteistöverkostojen saneeraus samanaikaisesti
- Parannetaan hulevesien hallintaa
- Lisätään kaupunkivihreää hillitsemään alueen paahteisuutta ja säilytetään myös nykyisiä katupuita
- Parannetaan ja yhdenmukaistetaan kadun valaistusta
- Parannetaan kadun liikenneturvallisuutta mm. muuttamalla risteysjärjestelyjä loogisiksi ja turvallisiksi
- Parannetaan jalankulun olosuhteita ja järjestelyjä turvallisiksi, viihtyisiksi ja esteettömiksi (tavoitteena esteettömyyden erikoistaso)
- Mahdollistetaan kiinteistöille parantaa sisäänkäyntien esteettömyyttä (mm. matalien kynnysten/portaiden mahdollinen poistaminen)
- Mahdollistetaan oleskelu, levähdyspaikat ja terassit
- Parannetaan pyöräliikenteen järjestelyjä ja laatua vastaamaan pyöräliikenteen seudullinen pääreitit vaatimuksia
- Mahdollistetaan huolto-, moottoripyörä-, asiointi-, LE-, pyörä- ja potkulautapysäköinti
- Toteutetaan liikkumisen seurantajärjestelmä

Vaihtoehdot

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Puutarhakadun yleissuunnitelmassa on tutkittu välillä Aleksis Kiven katu–Hämeenpuisto kolmea kehitysvaihtoehtoa ja nykytilasta kehitettyä 0+-vaihtoehtoa.

- Ve0+: nykytilanteen kehitetty ratkaisu
- VeA: Kävelypainotteinen katu, joka on toteutettu pyöräkatuna.
- VeB: Kävelypainotteinen katu, joka on toteutettu hidaskatuna ja jossa on nykyisen kaltainen kaksisuuntainen pyörätie.
- VeC: Kävelypainotteinen katu, jossa pyöräily tapahtuu idästä länteen ajoradalla ja lännestä itään pyöräkaistalla. Tämä vaihtoehto poistettiin jatkotarkastelusta lähetekeskustelussa (yhdyskuntalautakunta 19.12.2023)

Kaikissa kehittämismuutoksissa on lähtökohtana, että huoltoliikenteelle osoitetaan lastauspaikkoja, katuvihreän määrä lisääntyy, joustoalueet ja jalkakäytävät levenevät sekä vähäliikenteiset sivukadut (Aleksis Kiven katu ja Näsilinnankatu) muutetaan väistämismuutoksiksi Puutarhakatuun nähden. Vaihtoehtojen merkittävimmät erot ovat pyöräliikenteen järjestämistavassa, jalkakäytävän ja ajoradan leveydessä, joustoalueiden leveydessä, autopaikkojen määrässä ja katuvihreän määrässä.

Ve0+ on nykytilanteen mukainen ratkaisu, jossa virastotalon kohdalta poistetut puut palautetaan, puiden kasvualustaolosuhteita parannetaan ja olemassa olevat järjestelyt palautetaan pienin parantamistoimenpitein. Ajorata on 8,0 metriä, kaksisuuntainen pyörätie pohjoisreunassa 2,65 metriä leveä, pohjoisreunassa on 1,5 metriä leveä joustoalue, jossa on puustutuksia ja kadun molemmilla puolilla on 2,9-3,1 metriä leveät jalkakäytävät. Kapeimmillaan jalkakäytävä on 1,9 metriä leveä. Kadun eteläreunassa on 26 kpl pysäköintipaikkoja, pyöräpysäköintipaikkoja on 5 kpl ja LE-paikkoja on 2 kpl.

VeA on kävelypainotteinen pyöräkatu, jossa on sekaliikenteenä toteutettu korkeatasoinen pyöräliikenteen yhteys. Pyöräkadulla autoliikenne on sallittua, mutta siellä ajetaan pyöräliikenteen ehdoilla. Pyöräliikenne tapahtuu ajoradalla molempiin suuntiin, autoliikenne on sallittu ajosuunnassa idästä länteen. Vähäliikenteiset sivukadut muutetaan väistämismuutoksiksi pyöräkatuun nähden. Ratkaisu on tilatehokas ja mahdollistaa vihreän ja viihtyisän katutilan toteuttamisen. Ajorata on 5,0 metriä leveä, jossa käytetään punaista asfalttia, kadun molemmilla reunoilla on 3,60–3,90 metriä leveä joustoalue ja noin 3,0 metriä leveät jalkakäytävät. Kadulla on 16 kpl autojen pysäköintipaikkaa, 40 kpl pyöräpysäköintipaikkaa ja 2 kpl LE-paikkaa. Nykyisiä puita säilyy 9 kpl ja uusia lajistoltaan vaihtelevia puita istutetaan 20 kpl, joista kapeita puita on 2 kpl. Kustannusarvio 1,2 M€ (ALV 0%), sisältäen viher- ja pintarakenteet sekä kalusteet.

VeB on kävelypainotteinen hidaskatu, jossa on erillinen nykyistä leveämpi 2-suuntainen pyörätie pohjoisreunassa jalkakäytävän tasossa. Kadulla liikennöinti tapahtuu nykyisellä tavalla, mutta väistämismuutoksiin

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

tulee muutoksia (vähäliikenteiset sivukadut muutetaan väistämisvelvollisiksi pyöräliikenteen pääreittiin nähden). Katuvihreää voidaan lisätä jonkin verran, sillä autopysäköinti sijoittuu kokonaisuudessaan kadun eteläreunaan. Ajourata kavennetaan 3,25 metriin, kaksisuuntainen pyörätie levennetään 3,75 metriin, kadun molemmilla puolilla on 2,50–2,75 metriä leveä joustoalue ja 2,50–2,75 metriä leveä jalkakäytävä. Kadun eteläreunassa on 10 kpl auton pysäköintipaikkaa, 30 kpl pyöräpysäköintipaikkaa ja 2 kpl LE-paikkaa. Nykyisiä puita säilyy 9 kpl ja uusia lajistoltaan vaihtelevia puita istutetaan 13 kpl, joista kapeita puita on 10 kpl. Kustannusarvio 0,96 M€ (ALV 0 %), sisältäen viher- ja pintarakenteet sekä kalusteet.

Yleissuunnitelmassa tehtiin vaihtoehtojen VeA ja VeB välillä laaja vaikutustenarviointi, jossa vaihtoehtoja verrattiin vaihtoehtoon Ve0+. Vaihtoehtoja vertailtiin linkittymisestä strategisiin ohjelmiin ja tavoitteisiin, yleiskaavan tavoitteisiin ja liikenteellisiin ja teknisiin tavoitteisiin. Molemmat kehittämissuunnitelmat VeA ja VeB täyttävät Puutarhankadun yleissuunnitelmalle asetetut erilaiset tavoitteet. VeA arvioitiin selvästi paremmaksi kytkeytymisessä strategisiin ohjelmiin ja tavoitteisiin sekä yleiskaavallisiin tavoitteisiin. VeA arvioitiin myös paremmaksi liikenteellisten ja teknisten tavoitteiden osalta mm. liikenneturvallisuudessa, jakelu liikenteen, kävelyn ja pyöräliikenteen olosuhteiden kehittämisessä, pysäköinnissä, katutilan monikäyttöisyydessä ja viihtyisyydessä. VeB taas arvioitiin paremmaksi liikenteellisten ja teknisten tavoitteiden osalta mm. teknisten verkostojen tilavarauksen, vaiheittain rakentamisen ja kustannusten osalta sekä ratkaisujen kytkeytymisessä ympäröivään nykyiseen liikenneverkkoon. Molemmissa vaihtoehdoissa voidaan säilyttää 9 nykyistä puuta, mutta VeA mahdollistaa enemmän uutta puustoa ja istutusalueita mm. hulevesien hallintaan.

Kokonaisuutena VeA pyöräkatu on vaikutusarvioinnin perusteella suositeltavin vaihtoehto Puutarhakadulle jatkosuunnittelun lähtökohdaksi. Vaihtoehto mahdollistaa leveämmät jalkakäytävät ja joustoalueet, jotka puolestaan mahdollistavat laadukkaamman, monikäyttöisemmän, joustavamman ja viihtyisemmän katu ympäristön muodostamisen tapahtumille, myyntitoiminnalle, oleskelulle, katuvihreälle ja hulevesien hallintaan.

Yhdyskuntalautakunta päätyi lähetekeskustelussa 16.1.2024 painottamaan vaihtoehdon VeB vahvuuksia ja edistämään käyttäjille tutumpaa kaksisuuntaiseen pyörätiehen pohjautuvaa ratkaisua. Lähetekeskustelun jälkeen tehtyjen tarkastelujen mukaan vaihtoehdossa VeB säilyvien puiden määrää ei voida kasvattaa kuin muutamalla puulla, vaikka pyörätie toteutettaisiin suunniteltua kapeampana.

Tiedoksi

Timo Seimelä, Marika Viinanen, Jukka Lindfors, Pasi Palmu, Jouni Sivenius, Taru Heikkinen, Kimmo Hell, Petri Kantola, Mikko Siiro

Kokouskäsitely

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Jouni Sivenius, Timo Seimelä ja Marika Viinanen poistuivat kokouksesta asian käsittelyn aikana.

Pekka Salmi ehdotti, että asia jätetään pöydälle. Antti Ivanoff kannatti ehdotusta. Lautakunta hyväksyi yksimielisesti Salmen pöydällepanoehdotuksen.

Liitteet

1 Liite Yla 30.1.2024 Puutarhakatu yleissuunnitelmaraportti

Nähtävilläolo ja tiedoksianto asianosaiselle

Pöytäkirja asetetaan nähtäväksi 16.2.2024 kaupungin internetsivuille www.tampere.fi

Päätös on lähetetty sähköpostilla 15.2.2024

Tampere
15.02.2024

Jonna Koivumäki
Hallintosihteeri

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Muutoksenhakukielto

§40

Muutoksenhakukielto

Oikaisuvaatimusta tai valitusta ei saa tehdä päätöksestä, joka koskee:

- vain valmistelua tai täytäntöönpanoa (KuntaL 136 §)
- virka- tai työehtosopimuksen tulkintaa tai soveltamista ja viranhaltija on jäsenenä viranhaltijayhdistyksessä, jolla on oikeus panna asia vireille työtuomioistuimessa (KVhl 50 § 2 mom.)
- etuusto-oikeuden käyttämättä jättämistä (EtuostoL 22 §)
- varhaiskasvatuslain 57 §:n mukaista huomautusta tai huomion kiinnittämistä (Varhaiskasvatuslaki 63 § 2 mom.)